31/05/2019

Μητροπολιτικός Ι.Ν. Εισοδίων Θεοτόκου Ρόδου: ΙΣΤΟΡΙΑ & ΕΙΚΟΝΕΣ

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Ρόδου

Τα Εισόδια της Θεοτόκου είναι ο μητροπολιτικός ναός της Ρόδου, ο οποίος βρίσκεται σε απόσταση 600μ. νοτιοανατολικά της πύλης του Αγίου Ιωάννη (Κόκκινη πόρτα).

Κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας, ο ναός αποτέλεσε τον πυρήνα της συνοικίας "μαράσι της Μητρόπολης" και έκτοτε αποτελεί σημείο αναφοράς για τους κατοίκους του νησιού. Σύμφωνα με την κτητορική επιγραφή, οικοδομήθηκε το 1750 στη θέση παλαιότερης εκκλησίας αφιερωμένης στην Παναγία τη Θολαρίτσα. Ο ναός εκείνος πιθανόν αποδομήθηκε το 1481 στο πλαίσιο συνομολόγησης μεταξύ Ροδιτών, Δυτικοευρωπαίων που διέμεναν στο νησί και Μεγάλου Μαγίστρου Pierre d' Aubusson για ισοπέδωση των εκτός των τειχών ναών, ώστε να αποτραπεί η χρήση τους ως έρεισμα από τους Οθωμανούς σε μία επικείμενη νέα πολιορκία.

Η εκκλησία απέκτησε τη σημερινή της μορφή σταδιακά. Ο αρχικά μονόχωρος σταυροθολιακός ναός, επεκτάθηκε νότια, βόρεια και προς δυσμάς και μετατράπηκε σε τρίκλιτο πιθανόν το 1842, ενώ επί Μητροπολίτου Γερμανού (1877-1888) κατασκευάσθηκαν τα κωδωνοστάσια στις γωνίες της δυτικής πλευράς και ο νάρθηκας με πατάρι γυναικωνίτη. Μετά τους σεισμούς του 1956-1957 πραγματοποιήθηκε γενική επισκευή κατά την οποία προστέθηκαν τα νεοκλασικίζοντα διακοσμητικά στοιχεία των όψεων.

Στο περίτεχνα ξυλόγλυπτο τέμπλο του ναού, το οποίο αποτελεί ένα από τα καλύτερα δείγματα οθωμανικού μπαρόκ στα Δωδεκάνησα, αναγνωρίζονται δύο κατασκευαστικές φάσεις. Η πρώτη αφορά στο τμήμα του κεντρικού κλίτους και χρονολογείται το 1760 επί Μητροπολίτου Καλλινίκου εκ Βεροίας, όπως προκύπτει από την επιγραφή της επαργύρωσης δύο δεσποτικών εικόνων, του Χριστού και της Θεοτόκου, έργα του Ιωάννη Αναγνώστου από την Πισιδία της Μακράς Ασίας. Η δεύτερη φάση αντιστοιχεί στο τέμπλο των πλάγιων κλιτών, το οποίο κατά την παράδοση, αποτελεί έργο κάποιου Θωμά «μονόφθαλμου» από την Ρόδο ή του μαστρο-Δράκου Ταλιαδούρου από την Κω.

Ίδιας εποχής και τέχνης είναι ο άμβωνας, ενώ ο δεσποτικός θρόνος αρκετά διαφορετικός με ένθετες ψηφίδες από ελεφαντόδοντο και μάργαρο, φιλοτεχνήθηκε, βάσει επιγραφής, από τον Σταμάτιο Διαμαντή το 1750. Ξεχωριστά ξυλόγλυπτα προσκυνητάρια με επαργυρωμένες επί το πλείστον εικόνες βρίσκονται σε διάφορα σημεία του ναού και κυρίως στο νάρθηκα. Επάργυρες εικόνες εξαιρετικής τέχνης, ορισμένες εκ των οποίων δεσποτικές, βρίσκονται επίσης αναρτημένες στους πεσσούς των πλευρικών κλιτών. Η τοιχογράφηση του ναού πραγματοποιήθηκε το 1955 από τον Ιωάννη Τερζή, μαθητή του Φώτη Κόντογλου, και το τριμελές συνεργείο του επί μητροπολίτη Σπυρίδωνος.

Συμπληρωματικές πληροφορίες
(Προτεινόμενες διαδρομές)

Καζούλλειο Παρθεναγωγείο Ρόδου

Ακριβώς δίπλα, δυτικά, του Ιερού Μητροπολιτικού Ναού των Εισοδίων της Θεοτόκου βρίσκεται το Καζούλλειο Παρθεναγωγείο, το οποίο αποτέλεσε το μοναδικό επίσημο εκπαιδευτικό ίδρυμα που παρείχε εφόδια, μόρφωση και παιδεία σε κορίτσια τόσο σε ομαλές, όσο και σε ταραγμένες περιόδους.

Οι βάσεις για την ανέγερσή του τέθηκαν την περίοδο 1855-1860 και με την παρουσία του μητροπολίτη Ρόδου Γερμανού. Το 1882 στο πλαίσιο επίλυσης του προβλήματος μονίμου στεγάσεως του υφιστάμενου προ δεκαετίας παρθεναγωγείου, αποφασίστηκε η ανέγερση κτηρίου στο δυτικό τμήμα του αύλειου χώρου του μητροπολιτικού ναού.

Το εγχείρημα προσωρινώς διεκόπη λόγω έλλειψης κονδυλίων. Η ολοκλήρωσή του πραγματοποιήθηκε έπειτα από διάθεση της δωρεάς που προέκυπτε από τη διαθήκη του Ρόδιου επιχειρηματία Παύλου Καζούλλη. Ως ένδειξη αναγνώρισης της προσφοράς του, το κτήριο ονομάστηκε «Καζούλλειον Παρθεναγωγείον»

Το κτήριο που τελικά οικοδομήθηκε στα νεοκλασικά πρότυπα είναι ισόγειο με κάτοψη σε σχήμα Π, χαρακτηριζόμενο από αυστηρή συμμετρία. Αρκετά χρόνια αργότερα, ο Μιχάλης Καζούλλης, ανιψιός του Παύλου, προσέθεσε με δαπάνη του τον πρώτο όροφο που στεγάστηκε το “Ανώτερο Καζούλειο”.

Το σχολείο κατά κανόνα λειτουργούσε ομαλά και για αρκετό διάστημα μέχρι το 1919, οπότε ξεκίνησε η συστηματική δίωξη της ελληνικής παιδείας από την ιταλική διοίκηση. Στο πλαίσιο της πολιτικής εξιταλισμού της ελληνικής παιδείας, όταν κυβερνήτης ήταν ο Mario Lago, το Καζούλλειο Παρθεναγωγείο μετονομάστηκε σε σχολή με το όνομα «Πριγκίπισσα Μαρία του Πεδεμοντίου». Η αρχική του ονομασία, την οποία διατηρεί ως σήμερα, επανήλθε μετά την απελευθέρωση.

Κεντρική Αστική Σχολή Ρόδου

Η “Κεντρική Αστική Σχολή” βρίσκεται δυτικά του Ιερού Μητροπολιτικού Ναού των Εισοδίων της Θεοτόκου σε απόσταση μόλις 35μ. Πρόκειται για ένα από τα ιστορικότερα σχολεία της Δωδεκανήσου, το οποίο ιδρύθηκε είτε επί Μητροπολίτου Παϊσίου Γ’ του Άνδριου, είτε επί Μητροπολίτη Καλλινίκου και αρχικά λειτούργησε ως αλληλοδιδακτική σχολή.

Το υφιστάμενο κτήριο οικοδομήθηκε στη θέση του παλαιότερου που υπέστη σοβαρές ζημιές κατά τους σεισμούς μεταξύ 1856 και 1863, με τη βοήθεια

πανελλήνιας οικονομικής ενίσχυσης που παρείχαν εύποροι δωρητές. Τα εγκαίνιά του τελέστηκαν στις 28 Ιουνίου 1874 επί Μητροπολίτη Συνεσίου.

Το σχολείο άρχισε τη λειτουργία του με τις καλύτερες προϋποθέσεις από άποψη υποδομών και διδακτικού προσωπικού. Στα χρόνια όμως της ιταλικής κατοχής που ακολούθησαν, η σχολή αντιμετώπισε ποικίλα προβλήματα, κυρίως οικονομικά τόσο εξαιτίας της πολιτικής εξιταλισμού της ελληνικής παιδείας, όσο και της οικονομικής ύφεσης που ήταν αποτέλεσμα των πολεμικών συγκρούσεων.

Το 1916-1917 η Αστική ήταν ένα από τα μόλις τρία σχολεία που πληρούσαν τις προδιαγραφές των λεγόμενων ‘αναγνωρισμένων σχολείων. Η “Κεντρική Αστική Σχολή” αποτέλεσε το επίκεντρο της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και η γειτνίασή της με το “Καζούλλειο Παρθεναγωγείο” στα ανατολικά και το “Βενετόκλειον Γυμνάσιον” στα βόρεια, δημιουργούσε ένα εκπαιδευτικό τρίγωνο στην καρδιά της ελληνικής συνοικίας της πόλεως. Σήμερα στεγάζει το 11ο Νηπιαγωγείο και 14ο Δημοτικό Σχολείο της πόλεως.

Αρχοντικό Παύλου Παυλίδη

Βόρεια του Ιερού Ναού των Εισοδίων της Θεοτόκου, σε απόσταση 200μ., βρίσκεται το αρχοντικό του Παύλου Παυλίδη, το οποίο συγκαταλέγεται μεταξύ των αντιπροσωπευτικότερων και χαρακτηριστικότερων κτηρίων νεοκλασικής αρχιτεκτονικής του νησιού με ισορροπία στη διάπλαση και αίσθημα αρμονίας και μεγαλοπρέπειας στον όγκο του. Το κτήριο οικοδομήθηκε στα τέλη του 19ου-αρχές 20ου αι. από τον Παύλο Παυλίδη, ιατρό στο επάγγελμα, με καταγωγή από το Λιβίσι της Μικράς Ασίας.

Πρόκειται για ένα λιθόκτιστο τετράγωνης κάτοψης διώροφο κτίσμα με υπερτονισμένο τον κεντρικό του άξονα. Την λιτότητα του όγκου του κτηρίου αντισταθμίζουν οι επιλογές διακοσμητικών στοιχείων που αναπτύσσονται καθ’ ύψος στον μέσον της πρόσοψης. Η εσωτερική του διαρρύθμιση χαρακτηρίζεται από τυπική νεοκλασική διάταξη, όπου τα δωμάτια αναπτύσσονται εκατέρωθεν του κεντρικού ευρύχωρου διαδρόμου.

Ο αύλειος χώρος του κτηρίου, σήμερα αναπτύσσεται κυρίως στα ανατολικά, όπου και η κύρια όψη του κτίσματος, ενώ στα δυτικά είναι μικρότερος καλύπτοντας περισσότερο εσωτερικές ανάγκες. Στη δυτική αυλή διατηρούνται η στέρνα και ίχνη του μύλου που την τροφοδοτούσε για τις ανάγκες άρδευσης του κήπου. Στη νοτιοδυτική γωνία του κήπου υπάρχει μικρό, ισόγειο λιθόκτιστο κτίσμα που χρησίμευε σαν βοηθητικός χώρος και κατοικία προσωπικού.

Το αρχοντικό Παυλίδη στο πέρασμα του χρόνου άλλαξε αρκετές χρήσεις. Έτσι το

1947 μετατράπηκε σε ανθοπωλείο και στη συνέχεια χρησιμοποιήθηκε και πάλι ως κατοικία. Το 1957 λειτούργησε ως παιδικός σταθμός και αργότερα ως ιδιωτικό γυμνάσιο και δημοτικό. Για αρκετά χρόνια έμεινε ακατοίκητο και εγκαταλελειμμένο. Σήμερα, μετά την πραγματοποίηση των απαιτούμενων επισκευών, στεγάζει τα γραφεία του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος-Τμήματος Δωδεκανήσου.

Οικία Τοπτσούμπαση Αγά

Αφήνοντας τον μητροπολιτικό Ιερό Ναό των Εισοδίων της Θεοτόκου, αλλά παραμένοντας στο μαράσι της Μητρόπολης και ακολουθώντας τον βορειοανατολικό οδικό άξονα, σε απόσταση 400μ. ο επισκέπτης συναντά την επονομαζόμενη “οικία του Τοπτσούμπαση Αγά”.

Το υφιστάμενο κτήριο οικοδομήθηκε πάνω στα κατάλοιπα μίας παλαιότερης οικίας, η οποία φαίνεται να ανεγέρθη μεταξύ 1816-1870, το διάστημα δηλαδή που οι Οθωμανοί προύχοντες έχτιζαν θερινές κατοικίες στα τιμάρια που τους είχαν παραχωρηθεί εκτός του τοιχισμένου οικισμού. Την περίοδο αυτή, πριν την ανάπτυξη της πόλης επί Ιταλοκρατίας, το συγκρότημα βρισκόταν στους αγρούς που απλώνονταν ανάμεσα στη μεσαιωνική τειχισμένη πόλη και τα μαράσια, τα οποία περιβάλλονταν από αγροκτήματα.

Η κάτοψη και η όψη του αρχικού συγκροτήματος δεν είναι σαφής, καθώς από αυτή τη φάση διατηρούνται ελάχιστα οικοδομικά κατάλοιπα. Την εικόνα, ωστόσο, συμπληρώνει χάρτης της ιταλικής διοίκησης του 1923-1925, όπου αναγνωρίζεται ένα μεγάλο διώροφο κτήριο, το οποίο αποτελούσε και την κύρια κατοικία, βοηθητικοί χώροι, κιόσκι που χρησιμοποιούνταν ως χώρος υποδοχής τις ζεστές ώρες της ημέρας, πηγάδια, ανεμόμυλος κ.ά. Το κτήριο στη σημερινή του μορφή διατηρεί σε μεγάλο βαθμό τη διάταξη του αρχικού συγκροτήματος με το διώροφο κτήριο με κάτοψη σε σχήμα Γ να δεσπόζει στο χώρο.

Σήμερα το συγκρότημα διαχειρίζεται από το Δήμο Ροδίων, ενώ μέρος του αύλειου χώρου του έχει αποδοθεί στο κοινό ως πάρκο.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΦΩΤΟ ΕΚ ΤΟΥ ΙΣΤΟΤΟΠΟΥ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΡΟΔΟΥ